

1

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

בעניין: אברהם אלבוים

התובע

נגד

המאגר הישראלי לביטוח רכב ("הפול")

הנתבע

**ב"כ התובע: עו"ד ט' שליט; עו"ד י' שוחט; עו"ד ב' קפלן
ב"כ הנתבע: עו"ד ע' לוי; עו"ד מ' דחלה**

החלטה

1. לפני תביעה לתשלום פיצויים לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: "חוק הפיצויים"), וזאת בשל תאונת דרכים שאירעה לתובע ביום 24.7.08, עת נהג באופנועו. התובע הגיש את התביעה נגד הנתבעת, ממנה רכש פוליסת ביטוח לאופנוע. אלא שמהטעמים שיפורטו להלן, הנתבעת טוענת כי הביטוח חסר תוקף. בהתאם להחלטתי מיום 4.7.10 הדיון בתביעה פוצל כך שתחילה תידון שאלת קיומו של כיסוי ביטוחי. החלטה זו ניתנת, אם כן, רק ביחס לשאלה זו.

עיקרי העובדות ותמצית המחלוקת

2. התובע, יליד 1973, הוא אזרח ישראלי אשר התגורר במשך מספר שנים בארצות הברית. לטענת התובע, בעת שהותו בארצות הברית הוא קיבל רישיון נהיגה המתיר לו, בין היתר, לנהוג על אופנוע בנפח מנוע של 500 סמ"ק. על פי הטענה, הרישיון ניתן ביום 1.3.05 ותוקפו היה עד ליום 7.2.09. ביום 13.3.06 התובע הגיע לישראל, וביום 6.12.07 הוא קנה אופנוע בעל נפח מנוע של 500 סמ"ק. ביום 10.12.07 התובע רכש אצל הנתבעת ביטוח חובה לתקופה של חצי שנה, וביום 10.6.08 התובע רכש אצל הנתבעת ביטוח חובה נוסף אף הוא לתקופה של חצי שנה. ביטוח זה, בשונה מהביטוח הראשון, ביטח את נהיגתו של התובע בלבד. ביום 24.7.08, בעת שהתובע נהג באופנוע, אירעה לו תאונת הדרכים בגינה הגיש את התביעה המונחת לפניי.

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

3. הנתבעת אינה חולקת על כך שהיא ביטחה את האופנוע, ואולם היא טוענת כי לביטוח זה אין תוקף. הטעם לכך הוא, שלטענת הנתבעת במועד אירוע התאונה לא היה לתובע רישיון נהיגה אשר התיר לו לנהוג באופנוע בעל נפח מנוע של 500 סמ"ק. לטענת הנתבעת, בהעדר רישיון נהיגה תקף, אין כיסוי ביטוחי לתאונה, וזאת הן לנוכח הוראת סעיף 37(3) לחוק הפיצויים, והן לנוכח הוראות פוליסת הביטוח אותה רכש התובע מהנתבעת, אשר בדומה לסעיף 37(3) לחוק הפיצויים מתנות את תוקפה של פוליסת הביטוח בקיומו של רישיון נהיגה תקף.

4. התובע אינו חולק על כך שבמועד אירוע התאונה לא היה לו רישיון נהיגה ישראלי המתיר לו לנהוג באופנוע בנפח מנוע של 500 סמ"ק. אלא שהוא טוען כי יש לקבל את תביעתו בשל כל אחת משלוש הטענות הבאות:

ראשית, התובע טוען שמכוח הוראת תקנה 567 לתקנות התעבורה, תשכ"א-1961, לרישיון הנהיגה אותו קיבל בארצות הברית היה במועד אירוע התאונה תוקף בישראל.

שנית, התובע טוען שגם אם ייקבע שלרישיון הנהיגה אותו קיבל בארצות הברית לא היה תוקף בישראל, אין עניינו נכנס לגדר הוראת סעיף 37(3) לחוק הפיצויים, השולל את הזכות לפיצוי מ"מי שנהג ברכב כשאין לו רישיון לנהוג בו, למעט רישיון שפקע מחמת אי תשלום אגרה";

ושלישית, התובע מוסיף וטוען, שגם אם ייקבע שלרישיון הנהיגה אותו קיבל בארצות הברית לא היה תוקף בישראל, וגם אם ייקבע שעניינו של התובע נכנס לגדר הוראת סעיף 37(3) לחוק הפיצויים, הנתבעת מושתקת מלהעלות כל טענה בקשר לתוקף רישיון הנהיגה האמריקאי אותו החזיק התובע, וזאת לנוכח העובדה שהיא הסכימה לבטח אותו בהסתמך על רישיון זה, אותו הציג לפניו התובע לפני רכישת פוליסת הביטוח.

5. להלן אדון בשלוש הטענות שהעלה התובע, ואולם תחילה אתייחס בקצרה לרישיון הנהיגה אותו קיבל התובע בארצות הברית.

רישיון הנהיגה אותו קיבל התובע בארצות הברית

6. כאמור, התובע טוען כי בעת שהתגורר בארצות הברית הוא קיבל רישיון נהיגה המתיר לו לנהוג באופנוע בעל נפח מנוע של 500 סמ"ק, וכי רישיון נהיגה זה היה בתוקף מיום 1.3.05 ועד ליום 2.7.09, היינו שבמועד אירוע התאונה – יום 24.7.08 – היה לרישיון זה תוקף.

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

7. בתמיכה לטענתו בדבר קיומו של רישיון נהיגה אמריקאי צירף התובע לכתב התביעה שהגיש צילום של הרישיון הנטען (כרטיס פלסטיק). הואיל והנתבעת לא הסתפקה בכך, נדרש התובע להוכיח את טענתו זו, והוא ביקש לעשות זאת הן באמצעות פנייה לרשויות בארצות הברית והן באמצעות פנייה לרשויות בישראל. יש לציין, כי קבלת המידע והגשתו לבית המשפט גזלו זמן לא מבוטל.
8. באשר לרשויות בארצות הברית, הרי שלאחר גלגולים שונים התובע המציא מסמך שהופק מהאתר הרשמי של משרד התחבורה האמריקאי בניו יורק ממנו עולה, כי במועד אירוע התאונה היה לתובע רישיון נהיגה בדרגה: M. לדברי התובע, האות M קובעת את סוגי הרכבים בהם רשאי בעל הרישיון לנהוג, והאות M קובעת את סוגי אופנועים. בהתייחס למסמך שהמציא התובע הודיעה הנתבעת, כי "על אף שהמסמך שהומצא ע"י התובע... אינו מסמך שלם, באשר אינו מפרט האם היו פסילות ואם לאו של רישיון הנהיגה, היא מסכימה להגשת המסמך – מבלי לפגוע בכל זכות וטענה שלה בהקשרו – **ובכפוף למתן תצהיר** ע"י התובע לפיו לא היה תחת פסילה של רישיון הנהיגה לאופנוע במועד התאונה נשוא התובענה" (ר' "תגובה מטעם הנתבעת לפי החלטה מיום 3.12.2013"). לנוכח עמדת הנתבעת הגיש התובע תצהיר בו הצהיר, "כ... כי לא נפסלתי מעולם מלהחזיק רישיון נהיגה אמריקאי... לא זו אף זו, מעולם לא קיבלתי דו"ח תנועה ואו הועמדתי לדין בגין עבירה כלשהי... הרישיון האמריקאי שלי היה תקף במועד התאונה נשוא כתב התביעה".
9. ובאשר לרשויות בישראל, הרי שלאחר גלגולים שונים קיבל ב"כ התובע תשובה ממשרד התחבורה ובה נאמר, כי "רישיון הנהיגה ע"ש מר אלבוים ממדינת ניו יורק מעיד כי לני"ל דרגה M, וזו מקבילה לתקן האירופאי הנהוג גם בישראל לדרגה A שהיא מעל 500 סמ"ק" (מכתבו מיום 4.12.12 של מר ציון מזרחי, ס/בכיר ומנהל מחוז ת"א והמרכז במשרד התחבורה התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים).
10. בסיכומים בכתב שהוגשו על ידי הנתבעת, לא מועלית מחלוקת אמיתית ביחס לטענות התובע בכל הנוגע לרישיון הנהיגה האמריקאי. בנסיבות אלה, ולנוכח הראיות אותן הציג התובע כפי שפורטו לעיל, אני קובע שעלה בידו להוכיח כי בעת שהותו בארצות הברית הוא קיבל רישיון נהיגה המתיר לו לנהוג באופנוע בעל נפח מנוע של 500 סמ"ק, וכי רישיון זה היה בתוקף במועד אירוע התאונה. שאלה אחרת היא, האם לרישיון הנהיגה האמריקאי שהחזיק התובע היה תוקף בישראל במועד אירוע התאונה, ולשאלה זו אפנה עתה.

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

שאלת תוקפו של רישיון הנהיגה האמריקאי בישראל

11. הטענה הראשונה מבין שלוש הטענות שמעלה התובע, כמפורט לעיל, היא, שלרישיון הנהיגה האמריקאי אותו החזיק, היה במועד אירוע התאונה תוקף גם בישראל. לפיכך, כך טוען התובע, נשמטת הקרקע מתחת לטענת הנתבעת כי לא התקיים אחד מהתנאים הקבועים בחוק הפיצויים ובפוליסה לתוקפה של פוליסת הביטוח. את טענתו זו מבקש התובע לבסס על הוראת תקנה 567 לתקנות התעבורה, תשכ"א-1961, הנושאת את הכותרת "רישיון נהיגה זר". במועד אירוע התאונה היה לשון התקנה כך:

567. מי שאינו תושב ישראל ואינו תושב אזרזו כהגדרתו בתקנה 578 ובידו רישיון נהיגה זר בר תוקף, יראו אותו כבעל רישיון נהיגה זר תוקף בישראל בדרגה המקבילה לדרגת רישיון הנהיגה שלו, אם נתקיימו בו כל אלה:

(1) תנאי הגיל האמורים בתקנות 188 עד 190;

(2) אם הוא נוהג רכב כאמור –

(א) בתקנות 176 עד 181 – שהותו בישראל, מיום כניסתו האחרונה, אינה עולה באופן מצטבר על שנה, אלא אם כן הוא יצא מישראל במשך תקופה זו ליותר משלושה חודשים, באופן מצטבר;

(ב) בתקנות 182 עד 185 – שהותו בישראל, מיום כניסתו האחרונה, אינה עולה באופן מצטבר על שלושה חודשים אלא אם כן הוא יצא מחוץ לישראל בתקופה זו ליותר מ-30 ימים באופן מצטבר.

12. כפי שעולה מלשון התקנה, עניינה של תקנה זו ב"מי שאינו תושב ישראל...". לטענת התובע, במועד אירוע התאונה הוא לא היה תושב ישראל, ולפיכך הוראות התקנה חלות עליו. מנגד טוענת הנתבעת, כי במועד אירוע התאונה היה התובע תושב ישראל, ועל כן הוראות התקנה אינן חלות עליו.

13. שאלת התשובות נקבעת, כידוע, בהתאם למבחן "מרכז החיים" הנבחן על פי מירב הזיקות. על מנת לבסס את טענתו כי במועד אירוע התאונה הוא היה תושב ארצות הברית, סקר התובע בתצהיר שהגיש את קורותיו ואת תכניותיו לעתיד.

14. מהתצהיר שהגיש התובע ומעדותו בבית המשפט עולה, כי התובע עוסק בענף המחשבים, ובשנת 1999 הוא רשם פטנט בתחום של אבטחת מידע. בשנת 2001 עבר התובע להתגורר בניו-יורק, שם עבד בחברה אמריקאית, בשם "וי סקויר", במסגרתה הוא ניצל את הפטנט שרשם. לדברי התובע, כוונתו הייתה לעזוב את הארץ ולהשתקע בארצות הברית, ולשם כך הוא סגר את

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

חשבונות הבנק שלו, ניתק את כל התחייבויותיו בארץ, ובהמשך אף תרם את נשקו האישי למדינת ישראל. בשנת 2003 התובע קיבל ויזה לארצות הברית המאפשרת לו לעבוד ולהתגורר בה, ובעקבות זאת הוא פנה למוסד לביטוח לאומי וביקש לוותר על תושבתו תוך שהצהיר כי אין כוונתו לחזור לארץ. ממסמך שהציג התובע עולה, כי בקשתו נענתה (נספח ו' לתצהירו).

15. לדברי התובע, הוא עבד וחי בארצות הברית ברציפות (למעט ביקורים בישראל לצורכי עבודה) עד ליום 13.3.06. במועד זה, כך טוען התובע, הוא הגיע לישראל במטרה לשהות בה תקופה מסויימת כדי לבצע עבודה שהוטלה עליו על ידי החברה (שבינתיים נרכשה על ידי חברה אחרת), ובתום ביצוע העבודה לשוב לארצות הברית ולהמשיך לחיות ולעבוד בה. אלא שלטענת התובע, בשל שינויים מבניים ועסקיים הנוגעים לחברה, ואשר אינם קשורים אליו, הוא פוטר מעבודתו, דבר שהותיר אותו באותו שלב, "ללא עבודה וללא סיבה ממשית לשוב לארה"ב" (סעיף 38 לסיכומי התובע). לדברי התובע, בנסיבות שנוצרו הוא נשאר בארץ, ואולם הוא ראה את שהותו כאן כשהות ארעי. לטענתו, הוא "מעולם לא רצה לחיות בארץ וירד ממנה. התובע כבר החל לבנות לעצמו חיים בארה"ב – רכב, שכירות דירה, חשבונות בנק, כרטיסי אשראי, רישיון, ביטוחים פרטיים ועוד" (סעיף 39 לסיכומי התובע).

16. מתצהירו של התובע ומעדותו עולה, כי זמן לא רב לאחר הגעתו לישראל (13.3.06), הוא החל לעבוד בחברה הפועלת בישראל, בשם "אקסיס מוביל". במסגרת חברה זו עבד התובע כשנה וחצי. לדבריו, לנוכח דרישת מעסיקתו החייבת על פי חוק להפריש סכומים לביטוח הלאומי, הוא פנה למוסד לביטוח לאומי ביום 1.5.06 וביקש לחדש את תושבתו, וכך אכן היה. לדברי התובע, לאחר הפסקת עבודתו בחברת "אקסיס מוביל" הוא עסק בהקמת שלוש חברות-הזנק, כאשר כוונתו הייתה לעבוד במסגרת חברות אלה בארצות הברית שם, לדבריו, החליט להשתקע. אלא שביום 24.7.08 נפגע התובע בתאונת הדרכים מושא דיונו, דבר אשר גדע את כל העבודה והתוכניות שהיו לתובע.

17. התובע ער לכך שהתאונה ארעה כשנתיים וארבעה חודשים לאחר הגעתו לישראל. אלא שלטענתו, כאמור, הוא ראה את שהותו בארץ כשהות זמנית, וזאת עד אשר ייווצרו נסיבות ותנאים אשר יאפשרו לו לשוב לארצות הברית, שם, לטענתו, בחר לחיות את חייו. לפיכך, "התובע אף לא פעל לממש זכויות כלשהן כיתושב חוזר" על אף שהיה זכאי לכך שכן לא היה מעוניין בכך – הוא ראה לכל אורך הדרך והמשיך לראות את חייו בארה"ב וכי שהותו בארץ הינה מכורח הנסיבות וזמנית בלבד" (סעיף 42 לסיכומי התובע). לדברי התובע, הוא שהה בארץ עד אשר יעלה בידו למצוא עבודה בארצות הברית ו"ספונסר" חדש, אשר באמצעותו ניתן יהיה להוציא ויזה חדשה, שכן הוויזה של התובע לארצות הברית הסתיימה ביום 31.5.06. לדברי

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

התובע, העובדה שהוא ביטח את האופנוע לתקופה של חצי שנה בכל פעם, מהווה ראייה ברורה לאופן בו ראה את שהייתו בישראל באותה עת.

18. הנתבעת, כאמור, חולקת על טענת התובע, ואני סבור כי יש לקבל את עמדתה ולקבוע כי במועד אירוע התאונה היה התובע תושב ישראל. אני מוכן לקבל את טענת התובע כי לא היה לו בסיס משפחתי מוצק בארץ. הסיבות לכך פורטו בתצהירו, ומטעמי הגנת פרטיותו לא אחזור עליהן. אני גם מוכן להניח כי במובן מסויים התובע העדיף לחיות בארצות הברית ולא בישראל. עם זאת, הרי שכפי שעולה מהעובדות אשר פורטו לעיל, התובע הגיע לארץ כחודש וחצי לפני שהוויזה שלו לארצות הברית הסתיימה, ולאחר שהוא חדל לעבוד בחברה בה עבד בעת שהותו בארצות הברית. זמן קצר לאחר הגעתו לישראל החל התובע לעבוד בארץ, ובמסגרת עבודתו זו הוא פנה למוסד לביטוח לאומי וחידש את תושבותו. התאונה מושא דיונו ארעה כשנתיים וארבעה חודשים לאחר הגעתו של התובע לישראל, כאשר במהלך תקופה זו התובע לא עזב את הארץ, למעט לתקופות קצרות המצטברות לכדי 17 ימים (סעיף 14(ד-ה) לסיכומי הנתבעת).

19. בתצהירו ובעדותו ניסה התובע לשכנע כי לא חזר להשתקע בארץ וכי הוא התכוון לחזור לארצות הברית שם, לטענתו, המשיך לראות את מרכז חייו. אלא ש"העובדות מדברות בעד עצמן", ושהות כה ממושכת בארץ מלמדת על כך שבאותה עת מרכז חייו של התובע היה בישראל, וזאת גם אם אניח כי היו לתובע שאיפות ותקוות לשוב לארצות הברית. במועד אירוע התאונה, פרט לשאיפות ותקוות אלו, לא הייתה לתובע שום תכנית או כוונה ממשית לשוב לארצות הברית, מה גם שלא הייתה אפשרות ממשית לחזרתו של התובע לארצות הברית, שכן באותה עת לא הייתה לו ויזה לארצות הברית ולא היה לו מקום עבודה ו"ספונסר" אשר יאפשרו לו קבלת ויזה כאמור. התובע טען במהלך עדותו, כי נאלץ לשחות בארץ בגלל תביעה שהגיש נגד חברה שעבד אצלה בעבר. אלא שטענה זו לא נזכרה בתצהירו והיא הועלתה לראשונה בעדותו. זאת ועוד, התובע לא ידע לומר על איזו תביעה מדובר, והוא לא הגיש כל מסמך התומך בטענה זו, או עדות של עורכת הדין אשר ייצגה אותו, לטענתו, בקשר לאותו עניין. יתרת מכך, במהלך עדותו של התובע הסתבר, כי אין מדובר בתביעה שהוגשה לבית המשפט אלא במשא ומתן שהתקיים עם מעסיקתו לשעבר של התובע.

20. סיכום הדברים הוא, אפוא, שלא עלה בידו של התובע לשכנע כי במועד אירוע התאונה הוא היה תושב ארצות הברית. התמונה המתקבלת ממכלול חומר הראיות היא, שלאחר שהתובע שהה בארצות הברית במשך מספר שנים, הוא שב לישראל וחזר להיות תושב ישראל. מכאן, שבמועד אירוע התאונה היה התובע תושב ישראל, ועל כן תקנה 567 לתקנות התעבורה אינה חלה עליו.

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

21. עם זאת, הרי שמהראיות שהובאו עולה, כי תקנה 567א לתקנות התעבורה חלה על התובע. עניינה של תקנה זו ב"רישיון נהיגה לעולה ולתושב חוזר", וזו לשונה במועד התאונה:

567א. עולה חדש, אזרח ישראל או תושב ישראל הרשאי לשבת בישראל ישיבת קבע, אשר שהה מחוץ לישראל במשך תקופה של שנה רצופה אחת לפחות לפני יום כניסתו האחרונה לישראל, רשאי לנהוג ברישיון נהיגה זר, ברכב המתאים לדרגת רישיונו, במשך תקופה של שנה מיום כניסתו לישראל ובלבד שנתקיימו בו תנאי הגיל האמורים בתקנות 188 עד 190.

22. אני סבור כי יש לראות בתובע "תושב חוזר", ועל כן הוראת תקנה 567א חלה עליו. משמעות הדבר היא, שמכוח תקנה זו היה לרישיון הנהיגה אותו קיבל התובע בארצות הברית תוקף בישראל. דא עקא, שתוקף זה היה מוגבל לתקופה של שנה אחת בלבד. הואיל והתאונה מושא דיוננו ארעה כשנתיים וארבעה חודשים לאחר שהתובע חזר לישראל, הרי שבמועד אירוע התאונה הדין הישראלי כבר לא הכיר בתוקף רישיון הנהיגה האמריקאי אותו החזיק. יוער, כי דומה שגם הנתבעת מוכנה להניח שעל התובע חלה הוראת תקנה 567א לתקנות התעבורה (פרק ה' סעיף 13 לסיכומי הנתבעת).

23. סיכומו של פרק זה הוא, שבשל הטעמים אותם פירטתי יש לקבוע, כי במועד אירוע התאונה לא היה לתובע רישיון נהיגה המתיר לו לנהוג בישראל באופן בעל נפח מנוע של 500 סמ"ק. לתובע היה אמנם רישיון אמריקאי המתיר לו לעשות כן, ואולם במועד אירוע התאונה הדין בישראל כבר לא הכיר בתוקפו של רישיון זה. מכאן, שיש לדחות את הטענה הראשונה שהעלה התובע.

24. הטענה הבאה שמעלה התובע היא, שעובדת אי קיומו של רישיון נהיגה תקף בישראל במועד אירוע התאונה, אינה שוללת את תוקפן של פוליסות הביטוח אותן רכש אצל הנתבעת. בטענה זו אדון עתה.

סעיף 7(3) לחוק הפיצויים

25. כאמור, סעיף 7(3) לחוק הפיצויים, כנוסחו במועד הרלבנטי, שלל את הזכות לפיצוי מ"מי שנהג ברכב כשאין לו רישיון לנהוג בו למעט רישיון שפקע מחמת אי תשלום אגרה"; (ניצוין, כי ביום 16.11.08 נכנס לתוקף תיקון לסעיף זה, שאינו רלבנטי לענייננו). בהסתמך על הוראת חוק זו טוענת הנתבעת, שאין התובע זכאי לפיצוי שכן במועד אירוע התאונה הוא לא החזיק ברישיון נהיגה שהדין בישראל העניק לו תוקף. התובע דוחה את טענת הנתבעת ותמצית טענתו היא, שהוראת סעיף 7(3) לחוק הפיצויים חלה על אדם שהעדר רישיון הנהיגה ביחס אליו הוא עניין

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

מהותי, ולא על אדם דוגמתו שבמועד אירוע התאונה החזיק ברישיון אמריקאי שהתיר לו לנהוג על סוג האופנוע בו נהג.

26. טענת התובע אינה חדשה עמנו, וטענות דומות לה נטענו ונדונו בערכאות השונות בהן התבררו תביעות אשר נסיבותיהן קרובות לנסיבות המקרה בתיק זה. לאחרונה נדונה טענה מעין זו בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בע"א 21495-10-13 **סולואגה נ' שטיינברגר** (14.12.14). בפסק דין זה, כמו גם בפסק הדין מושא אותו ערעור, מצויה סקירה מקיפה של הסוגיה המשפטית העומדת על הפרק (ר' גם את החלטתו של כב' השופט י. עמית בבר"ע 1003/06 (מחוזי חיפה) **אליהו נ' קרנית** (20.5.07)). הואיל ובפסקי דין אלה מצויה, כאמור, סקירה מקיפה של הסוגיה, לא אחזור על הדברים אלא אסתפק בהפניה לסעיפים 33-40 לפסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, ובתיאור תמציתי של הסוגיה.

27. עניין לנו בפרשנותו של סעיף 7(3) לחוק הפיצויים. נקודת המוצא לדיון בשאלה זו היא ההלכה שנקבעה בפסק דינו של בית המשפט העליון בע"א 5631/94 **מוראל לביא נ' סהר**, פ"ד מט(5), 820 (1996). בפסק דין זה נקבע, כי השאלה מיהו אדם "שאינו לרישיון לנהוג בו" כמשמעותו של ביטוי זה בסעיף 7(3) לחוק הפיצויים, נקבעת על פי הוראות פקודת התעבורה והתקנות שהותקנו על פיה. מטעם זה נקבע, כי אדם שנהג בישראל בחסתמך על רישיון נהיגה זר שהפקודה והתקנות לא העניקו לו תוקף, ייחשב כמי ש"אינו לרישיון לנהוג בו", גם אם רישיון הנהיגה הזר אותו החזיק הנהג היה בתוקף במדינה בו הוצא.

28. בספריהם של כב' השופט ריבלין וכב' השופט אנגלרד מצויה התייחסות להלכה שנקבעה בפרשת **לביא ולתוצאות הלא נוחות שעלולות לנבוע ממנה בנסיבות עובדתיות מסוימות** (אליעזר ריבלין, "תאונות הדרכים תחולת החוק, סדרי הדין וחישוב הפיצויים" (מהדורה רביעית, 2012), עמ' 518-519; יצחק אנגלרד "פיצויים לנפגעי תאונות דרכים" (מהדורה רביעית 2013), עמ' 281). לדברי כב' השופט ריבלין, "התוצאה המתבקשת מהוראת החוק, כפי שפורשה בפרשת לביא היא קשה מקום בו הנפגע רכש מיומנות לנהיגה בארצות חוץ וסבר בטעות כי רישיונו תקף". ולדברי כב' השופט אנגלרד: "התוצאה של שלילת זכאות מבעלי רישיון זר, כגון עולה חדש שלא המיר, בתום התקופה הקבועה בדיני התעבורה, את רישיון הנהיגה שלו לרישיון ישראלי – תוצאה זו נראית קשה בעינינו".

29. שאלת פרשנותו של סעיף 7(3) לחוק הפיצויים עמדה במוקד פסק דינו של בית המשפט העליון בדנ"א 10017/02 **קרנית נ' מגדל** פ"ד נח(5), 639 (2004). בפסק דין זה עמד בית המשפט העליון על הדרך בה יש לפרש וליישם את סעיף 7(3) לחוק הפיצויים לאור תכליתו של החוק, תוך איוון בין המטרה ההרתעתית-עונשית של הסעיף, לבין מטרתו הסוציאלית של החוק. בתמצית ייאמר,

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

כי בפסק דין זה נקבע שיש לתת פרשנות מצמצמת להוראות סעיף 7(3), כך שסעיף זה יחול על מקרים חריגים וחמורים במיוחד, בהם קיימת פגיעה בתקנת הציבור המתבטאת בכך שהיעדר רישיון הנהיגה עלול לפגוע בערך התעבורתי ולסכן את הציבור.

30. לאחר מתן פסק דינו של בית המשפט העליון בפרשת קרנית, ניתנו מספר פסקי דין בערכאות נמוכות בהם נקבע, כי ההלכה שנקבעה בפרשת קרנית שינתה את ההלכה שניתנה בפרשת לביא. העניין שב והגיע לפתחו של בית המשפט העליון ברע"א 4874/04 רביבו נ' אליהו (2007). כב' השופט א. רובינשטיין, שהיה אחד מחברי ההרכב, כתב בחוות דעתו כי התלבט האם יש מקום לשוב ולהרהר בהלכה שנקבעה בפרשת לביא. בתום דיון שקיים מסקנתו של כב' השופט רובינשטיין הייתה, שאין מקום לסטות מהלכת לביא. וכך, בין היתר, נאמר בחוות דעתו:

"... בכך התלבטתי, בדומה לשופט טירקל בפרשת לביא (עמ' 832-831), אף שלבסוף צירף דעתו לדעת השופט אור. ואולם, לאחר העיון באתי לכלל מסקנה שאין ללכת בדרך זו. גישתו של המחוקק באשר לאי תקפותו של רישיון נהיגה זו אינה גחמה; היא באה להבטיח, בראש ובראשונה, את שלום הציבור שבכבישים, שלום עוברי דרכים. הכרחי איפוא לעבור את מסגרת הרישוי הישראלית, כדי שהאינטרס הציבורי בישראל ישורת כהלכתו. בקרת רישיון הנהיגה על-ידי מערכת הרישוי היא בקרה ברף מינימלי – אך אין לודת מתחת לרף זה, בבחינת "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" (דברים ד', טו). את המסגרת לבחינת מעמדו של רישיון זה צריכה לספק מערכת הרישוי, ואין הדבר יכול להיות תלוי ברצונותיו של כל איש ואיש."

31. "השורה התחתונה היא, שהלכת לביא נותרה על כנה, בבחינת Lex Specialis להלכה הכללית שנקבעה בהלכת קרנית" (דברי כב' השופט י. עמית בפרשת אליהו נ' קרנית). כך אכן עולה מדברי כב' השופט א. רובינשטיין בפרשת רביבו; כך נקבע בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בפרשת סולואגה; וכך נקבע גם בפסק דינו של בית משפט השלום באותה פרשה (ת.א. 14085/06 סולואגה נ. שטיינברגר (1.9.13)). בהקשר זה לא למותר לציין את דברי בית משפט השלום בפרשת סולואגה באומרו:

"בנסיבותינו, גם בהנחה כי בעצם נהיגת התובע עם רישיונו הזר, שהיה בתוקף במשך כל השנים, לא יצר התובע סיכון תחבורתי של ממש, ולכאורה, לאור התכלית הסוציאלית של חוק הפיצויים, לא היה מקום לקבוע כי נהג ללא רישיון נהיגה בר תוקף. אלא שכאן מוצאת אני עצמי כבולה ומחוייבת להלכה הפסוקה, כפי שנקבעה בעניין רביבו, כי "את המסגרת לבחינת מעמדו של רישיון זה צריכה לספק מערכת הרישוי, ואין הדבר יכול להיות תלוי ברצונותיו של כל איש ואיש..." (סעיף 73 לפסק הדין. החדגשה במקור).

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

32. העולה מן האמור הוא, שכפי שנקבע בפרשת לביא, ההכרעה בשאלת תחולתו של סעיף 7(3) לחוק הפיצויים על המקרה שלפנינו, תוכרע בהתאם להוראות פקודת התעבורה והתקנות שהותקנו על פיה. בפרק הקודם קבעתי כי הוראת תקנה 567 לתקנות התעבורה אינה חלה על התובע, שכן במועד אירוע התאונה הוא לא היה תושב של מדינה אחרת, אלא תושב ישראל. הוספתי וקבעתי, כי למרות שעניינו של התובע נכנס לגדר תקנה 567 לתקנות, בהיות התובע "תושב חוזר", הרי שהכרת הדין הישראלי ברישיון הנהיגה אותו קיבל בארצות הברית היא לתקופה של שנה אחת בלבד. יוצא, אפוא, שבמועד אירוע התאונה הדין בישראל לא הכיר בתוקפו של רישיון הנהיגה האמריקאי אותו החזיק התובע, ולפיכך חלה עליו הוראת סעיף 7(3) לחוק הפיצויים, השוללת ממנו את הזכות לקבל פיצויים על פי החוק.

33. טענתו השלישית והאחרונה של התובע היא, שאפילו כך ייקבע, הרי שהנתבעת מנועה מלטעון זאת כלפיו. לבירורה של טענה זו אפנה עתה.

טענות התובע בדבר נסיבות רכישת פוליסת הביטוח וחובות הנתבעת כלפיו

34. לטענת התובע, גם אם ייקבע שבמועד אירוע התאונה הדין בישראל לא נתן תוקף לרישיון הנהיגה האמריקאי שלו, אין בכך כדי לשלול את תוקף הביטוח שרכש מהנתבעת. זאת בשל טעמים הנוגעים למערכת היחסים שבינו – כמבטח שרכש את פוליסת הביטוח – לבין הנתבעת – שהינה חברת הביטוח שמכרה לו את הפוליסה. בהקשר זה העלה התובע טענות עובדתיות באשר לנסיבות רכישת פוליסת הביטוח מהנתבעת, וטענות משפטיות באשר לחובות חברות ביטוח וסוכני ביטוח כלפי מבוטחיהן.

35. באשר לנסיבות רכישת פוליסת הביטוח טען התובע בתצהירו, כי לפני שרכש את האופנוע הוא יצר קשר טלפוני עם הנתבעת כדי לברר האם היא מבטחת אופנועים שבעליהם מחזיקים רישיון נהיגה אמריקאי, ואם כן – מה עלותו של ביטוח כזה. בנוסף שאל התובע האם ניתן לערוך ביטוח לתקופה קצרה משנה אחת, וזאת בשל כוונתו לשוב לארצות הברית תוך זמן קצר. לטענת התובע, בתשובה נאמר לו על ידי הנתבעת, כי ניתן לרכוש ביטוח בתנאים אלה, וכי עלות רכישת הביטוח לנהג המחזיק ברישיון נהיגה אמריקאי זהה לעלות רכישת הביטוח לנהג המחזיק ברישיון ישראלי. לדברי התובע, נאמר לו על ידי הנתבעת כי אם רצונו בכך, הוא יכול לגשת למשרדי הנתבעת ולרכוש שם את הביטוח. לנוכח דברים אלה הגיע התובע ביום 10.12.07 אל משרדי הנתבעת ברחוב קאופמן 2 בתל אביב, ורכש ביטוח לחצי שנה.

בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

36. לדברי התובע, "במעמד הרכישה, בקשה ממני נציגת "הפול" למלא טופס שמכיל את פרטיי האישיים, פרטי רשיון הנהיגה והרכב... עוד בקשה ממני לצלם עבודה, במכונת צילום שנמצאת במשרדי החברה, בתשלום, את רשיון הנהיגה ואת רשיון הרכב וכך עשיתי כשאני מצלם את רשיון הנהיגה האמריקאי שלי... לאחר שסיימתי את כל הפרוצדורה הנ"ל, נגשתי לדלפק ונפגשתי עם נציגה של חברת הביטוח... הנציגה בחנה את המסמכים ואת רשיון הנהיגה ושאלה אותי להבדל בין התאריכים שמופיעים עליו כאשור) למעלה מופיע באדום תאריך ה-31.5.2006 ולמטה מופיע התאריך 2.7.2009 או אז הסברתי לה שהתאריך העליון) הינו מועד פקיעת הוויזה שלי שבשל כך אני בארץ והשני הוא מועד פקיעת רשיון הנהיגה שהוא יום ההולדת שלי בשנת 2009. היא אמרה שהכל בסדר, נתנה בידיי פוליסת ביטוח תוך שהיא מדגישה כי לפוליסה אין תוקף אלא לאחר שתשולם... יצאתי ממשרדי המבטחת, נגשתי לבנק ושלמתתי" (סעיפים 38-44 לתצהיר התובע).

37. לדברי התובע, הואיל ובחודש יוני 2008 פג תוקף הביטוח שרכש, הוא ניגש שוב אל משרדי הנתבעת כדי לרכוש ביטוח לחצי שנה נוספת. לדבריו, במעמד זה הוא הציג את תעודת הביטוח שרכש כחצי שנה קודם לכן, ונאמר לו כי עליו לעבור מחדש "את הפרוצדורה כפי שהיתה ברכישת הפוליסה הקודמת", וכך אכן היה. כפי שכבר צויין, בשונה מהביטוח הקודם הפעם רכש התובע ביטוח המכסה אך ורק את נהיגתו שלו, וזאת משום שעלות ביטוח כזה נמוכה מעלותה של פוליסת ביטוח המבטחת את נהיגתו של "כל נהג". לדברי התובע, בשום שלב במהלך רכישת פוליסת הביטוח לא נאמר לו "דבר וחצי דבר" על כך שאין די ברישיון האמריקאי אותו הציג לנתבעת, וכי הוא חייב ברישיון נהיגה אחר או שונה. יתרה מכך, לדברי התובע, לפני שהוא יצא ממשרדי הנתבעת אמרה לו הפקידה "סע בזירות ואף מסרה לי שהכל בסדר ומיד לאחר שאשלם את הפוליסה, אני מכוסה" (סעיפים 44-48 לתצהיר התובע).

38. הנתבעת חולקת על תיאור הדברים כפי שמופיע בתצהירו של התובע, ואולם לטענתה גם אם כך התנהלו הדברים "העניין אינו רלבנטי כלל וכלל" (סעיף 7 לסיכומי הנתבעת).

39. יש לציין, כי הנתבעת לא זימנה לעדות את הפקיד או הפקידה ששוחחו עם התובע והנפיקו לו את פוליסות הביטוח. העדה היחידה מטעם הנתבעת הייתה גב' טובה סמנה, שהינה מנהלת מחלקת פוליסות אצל הנתבעת. בתצהירה מסרה גב' סמנה, כי נעשו על ידי הנתבעת ניסיונות לאתר את הפקיד או הפקידה בהם מדובר, ואולם בשל חילופי עובדים בסניף בו הופקה הפוליסה, הדבר לא עלה בידה (סעיף 12 לתצהיר). במהלך חקירתה הנגדית של גב' סמנה ביקש ב"כ התובע להראות שהנתבעת הייתה יכולה לברר מי העובדת בו מדובר, וזאת מתוך איתור

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

הכניסה למחשב. אלא שלדברי הנתבעת, סיסמת הכניסה למחשב משותפת לכל העובדים בסניף ולכן לא ניתן לגלות בדרך זו מי היה העובד הספציפי.

40. כפי שעולה מדברי התובע שהובאו לעיל, נציגת הנתבעת עימה הוא שוחח בחנה את המסמכים שהוא הציג לה, לרבות את רישיון הנהיגה האמריקאי שלו, ושאלה אותו שאלות. לאחר שעשתה כן, אמרה הנציגה לתובע "שהכל בסדר" ומסרה לו את פוליסת הביטוח. יוצא, אם כן, שלדברי התובע נציגת הנתבעת מילאה תפקיד פעיל במהלך הפגישה שהתקיימה ביניהם, ובסופה של הבדיקה שערכה אמרה לתובע "שהכל בסדר".

41. הנתבעת טוענת, כי טענות התובע אינן אמת (פרק ד' סעיף 27 לסיכומי הנתבעת). היא מבקשת לבסס טענה זו, בין היתר, על נוהלי העבודה הקיימים אצל הנתבעת. בעניין זה מסרה גבי סמנה בתצהירה, כי נוהל העבודה אצל הנתבעת הוא, שמבקש הפוליסה ממלא הצעה לביטוח שבמסגרתה הוא מתבקש להצהיר כי רישיון הנהיגה שברשותו תקף, "ואין זה מתפקידו של הפקיד לבדוק דבר מעבר לכך, בוודאי ובוודאי לא שאלות משפטיות הנובעות מהשאלה האם המציע הוא תושב ישראל, אזרח ישראל, מהם מועדי כניסתו ויציאתו מישראל, והיכן מרכז חייו" (סעיף 7(ב) לתצהירה). גבי סמנה ממשיכה ואומרת בתצהירה, כי "אין זה מתפקידו של הפקיד המקבל את הצעת הביטוח לבדוק האם למציע יש רישיון נהיגה מתאים ותקף ברגע מתן ההצעה" (סעיף 7(ג) לתצהירה).

42. גבי סמנה צירפה לתצהיר נוסף שהגישה, מזכר מיום 15.1.2007, בחתימת ידה, שהנתבעת הפיצה, בין היתר, לעובדי הנתבעת. במזכר זה נכתב, בין היתר, כך: "נבקשם לא להיכנס לשאלה האם רישיון הנהיגה תקף, או באם הוא מתאים לסוג הרכב שבטוח, זה נושא שבאחריותו של המבוטח לבדוק ולדאוג לכך שהרישיון נהיגה יהיה תקף לסוג הרכב שהוא מבטח. אני מבקשת להדגיש ולציין בשנית, זה לא מעניינו של המבטח באם רישיון הנהיגה **תקף או לא**". (ההדגשה במקור).

43. בסיכומים שהוגשו מטעם התובע נטען על ידי בא כוחו, כי גבי סמנה העידה גם בפרשת **סולאגה** שהוזכרה לעיל, וכי בעדותה באותה פרשה היא מסרה שביום 12.7.2007 הוצא על ידי הנתבעת חוזר אשר שינה את הוראות החוזר מיום 15.1.2007. לטענת ב"כ התובע, בחוזר המאוחר יותר הנתבעת "הנחתה את עובדיה לבצע בדיקה אקטיבית של תוקף רישיון הנהיגה – הן מבחינת המועדים והן מבחינת עצם תקפותו בארץ ואף הנחתה את עובדיה ליצור קשר עם משרד התחבורה במקרה של ספק... ודוק, הגבי סמנה הורתה לעובדיה להימנע מהפקת תעודות במקרה שהרישיון אינו תקף" (סעיפים 74-75 לסיכומי התובע. ההדגשות במקור). אין צריך לומר, כי דעת ב"כ התובע אינה נוחה מהעובדה שגבי סמנה לא צירפה את החוזר המאוחר יותר

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

לתיק שלפנינו. לא למותר לציין, כי החוזר השני הוצא פחות מחצי שנה לפני שהתובע בתיק זה רכש אצל הנתבעת את פוליסת הביטוח הראשונה (10.12.07).

44. תשובת ב"כ הנתבעת לטענה זו היא, כי "כל ההכפשות והטענות חסרות האמת של התובע בסיכומיו אודות התנהלות הנתבעת ועדות גב' סמנה, הן טענות חסרות שחר ובסיס. התובע ניסה להסתמך על "ראיות" שאינן קיימות כלל בתיק זה כמו למשל עדות הגב' סמנה בפרשת "סולואגה", לא הוכחה והיא עדות שמיעה שהראיות בעניינה לא הובאו בתיק זה! לא הוכחה כל סתירה לגבי האמור בסעיף 7(ג) לתצהיר הגב' סמנה, ולא ברור על סמך מה טוען התובע כי קיימת סתירה!". (פרק ד' סעיף 27 לסיכומי הנתבעת).

45. ב"כ התובע לא ביקש לזמן את גב' סמנה לעדות נוספת והוא גם לא ביקש לקיים בירור מעמיק יותר בעניין זה. בנסיבות אלה מקובלת עליו עמדת הנתבעת, כי יש להתעלם מעדותה של גב' סמנה בפרשת "סולואגה" ויש להכריע את עניינה של תביעה זו אך ורק על יסוד חומר הראיות שהוגש בתיק זה.

46. כאמור, גרסתו העובדתית של התובע היא, שנציגת הנתבעת שטיפלה בעניינו מילאה תפקיד פעיל במהלך הפגישה שהתקיימה בין השניים, ובסוף הבדיקה שערכה אמרה לתובע "שהכל בסדר", ומסרה לו פוליסת ביטוח. כפי שצויין, הנתבעת לא זימנה לעדות את אותה פקידה, ואולם התובע אינו מקבל את הסברי הנתבעת באשר לסיבה לכך. בשים לב לכך שבסניף הנתבעת בו רכש התובע את פוליסת הביטוח ישנם 5 עובדים בלבד, טוען התובע ש"לא הגיוני שמבין 5 אנשים בשה"כ לא הצליחה הפול לאתר את הפקידה הרלוונטית" (סעיף 92 לסיכומים). לפיכך, כך טוען התובע "יש לדחות את טענה זו על הסף ויש לקבוע כי מדובר בהימנעות מהבאת עד רלוונטי אשר עדותו הייתה מזיקה לנתבעת, על כל המשתמע מכך". (סעיף 94 לסיכומים).

47. ספק בעיניי אם יש ביכולתו של התובע לזכור את המילים המדוייקות שנאמרו בשיחות שהיו לו עם נציגי הנתבעת. בסופו של דבר נראה, כי המחלוקת הקיימת בין הצדדים לגבי עניין זה אינה גדולה. אני סבור כי בהסתמך על מכלול הראיות ניתן לקבוע ביחס למגעים שהיו לתובע עם הנתבעת, שלושה אלה: ראשית, שנציגי הנתבעת אמרו לתובע כי ניתן לרכוש בישראל פוליסת ביטוח בהסתמך על רישיון נהיגה זר. שנית, כי נציגי הנתבעת לא הסבירו לתובע מהם התנאים הנדרשים להסתמכות על רישיון נהיגה זר, והם לא העמידו אותו על דרישות הדין ועל המורכבות של הוראות הדין, כפי שהדברים עולים מנוסח תקנה 567 ותקנה 567א לתקנות התעבורה, תשכ"א-1961. ושלישית, כי בתום המפגשים והשיחות שהיו לתובע עם נציגי הנתבעת, סבר התובע שלפוליסת הביטוח אותן הוא רכש מהנתבעת, יש כיסוי.

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

48. יוצא, אם כן, שבאופן כללי אני מקבל את טענת הנתבעת ולפיה, הנציגה שמכרה לתובע את פוליסת הביטוח, פעלה בהתאם לחוזר מיום 15.1.2007, היינו שהיא לא קיימה עם התובע בירורים של ממש והסתפקה בכך שהוא הציג לפניה את רישיון הנהיגה האמריקאי. התובע טוען, כאמור, כי נציגת הנתבעת מילאה תפקיד פעיל, ואולם אף הוא אינו טוען כי היא שאלה אותו את השאלות שהמענה עליהן קובע את תחולת תקנות 567 ו-567א לתקנות התעבורה, היינו האם הוא תושב ישראל או אינו תושב ישראל, מתי נכנס לארץ לאחרונה ומתי יצא ממנה, וכי. לכל היותר ניתן לומר, כי נציגת הנתבעת בדקה האם במועד רכישת הפוליסה רישיון הנהיגה האמריקאי של התובע היה עדיין בתוקף, במקום בו הוצא הרישיון, היינו בארצות הברית. מנגד, כפי שציינתי, נציגי הנתבעת לא הסבירו לתובע מהם התנאים הנדרשים להסתמכות על רישיון נהיגה זר, והם לא העמידו אותו על דרישות הדין ועל המורכבות של הוראות הדין, כפי שהדברים עולים מנוסח תקנה 567 ותקנה 567א לתקנות התעבורה, תשכ"א-1961. השאלה הנשאלת היא, האם נציגי הנתבעת פעלו כדין?

49. המענה לשאלה זו צריך להינתן על פי הדין הכללי הקובע ומגדיר את טיב היחסים שבין מבוטח לבין מבטח, ואת החובות המיוחדות המוטלות על המבטח לפני כריתתו של חוזה ביטוח. כך, למשל, סעיף 3 לחוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981 מטיל על המבטח חובה להבליט את ההגבלות הקיימות ביחס לכיסוי הביטוחי והיקפו. בפסיקה שניתנה במרוצת השנים נקבע, כי על המבטח מוטלת כלפי המבוטח חובה כפולה: ראשית, על המבטח לגלות למבוטח את התנאים המוקדמים והסייגים לכיסוי הביטוחי. ושנית, על המבטח לוודא שהמבוטח ער לתנאים המוקדמים ולסייגים לכיסוי הביטוחי.

50. וכך, בין היתר, כותבים דודי שוורץ וריבי שלזינגר בספר "דיני ביטוח" תשס"ה-2005:

"...חובת הגילוי והוודוא של המבטח התפתחה כך, שאם המבטח לא יודא שאכן המבוטח קיים את התנאים החוזיים אשר להם הוא התחייב, כי אז האחריות תיפול לא על המבוטח אלא על המבטח, משום שלא ודא שהמבוטח מודע היה לחיוביו ואף קיימם. כלומר אין מדובר כאן בחובת אמון, סולידריות או שיתוף פעולה, אלא מצופה מהמבטח, כחלק מחובת הגילוי שלו, לוודא שהמבוטח עומד בהתחייבותיו ולא מפך אותן, שאם לא כן, המבטח עצמו ייחשב כמי שהפך את חובתו לגלות ולוודא. הלכת ישר מנשה, אשר לא הבהירה את האופן שבו על המבטח לקיים את חובת הוודוא, הפכה בערכאות דלמטה לחובה דוקנית ומוקפדת. ברוח זו ניתנו, כאמור, פסקי דין בערכאות דלמטה. פסקי דין אלו ביטאו גישה ולפיה החובה המוטלת על המבטח הנה טוטלית והיא חורגת הרבה מעבר לחובות המוטלות על צד לחוזה ואפילו כלפי צד "חלש" בחוזה אחיד" (עמ' 257).

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

דברים דומים נאמרו בספרו של ירון אליאס "דיני ביטוח" (כרך א' 2008):

"דרך נוספת שנוקטה בפסיקה לתקיפת תנאים או סייגים לחבות המבטח מבוססת על דיני ההשתק מחמת מצג. על-פי דיני ההשתק, מי שהציג בפני הזולת מצג עובדתי בהתנהגות, בדיבור או במחדל המתבטא באי-גילוי (חובת הגילוי עשויה לקום נוכח יחסי הצדדים, במיוחד כאשר יחסיהם מושתתים על אמון), בנסיבות שבהן אפשר היה לצפות שהזולת יפעל על סמך המצג, והלה אכן עשה כן ושינה את מצבו לרעה – יהיה מנוע מלכפור בנכונות העובדה שהציג. מכאן שמבטח אשר הציג בפני המבוטח מצג שלפיו חוזה הביטוח מכסה את הסיכונים הצפויים לו, והמבוטח פעל על-סמך המצג ושינה את מצבו לרעה, כגון שלא רכש ביטוח אצל מבטח אחר או לא נמנע מביצועה של הפעילות המבוטחת – יהיה מנוע מלכפור בנכונות העובדה שהציג בפני המבוטח (תקפות הפוליסה). כך, למשל, נקבע כי אין המבטח רשאי להעלות טענת פטור בשעילת הפטור התגבשה כבר בעת כריתת החוזה והמבטח ידע או יכול היה לדעת על כך" (עמ' 654).

51. לטענת הנתבעת, החובות המוטלות עליה כמבטחת אינן כוללות את החובה לוודא כי רישיון הנהיגה של המבוטח תקף. לטענתה, חובה זו מוטלת על המבוטח, ועליו בלבד, ואם המבוטח לא עמד בחובתו זו, כי אז לא יהיה תוקף לפוליסת הביטוח שרכש, ואין לו למבוטח אלא להלין על עצמו. לשם ביסוס טענתה זו מבקשת הנתבעת להסתמך על פסקי הדין שניתנו בענייני של אסף תאסירי הן בבית המשפט המחוזי בבאר שבע (ת.א. 5116/08 אסף תאסירי נ. המאגר הישראלי לביטוחי רכב (16.5.10)), והן בבית המשפט העליון (ע"א 5405/10 אסף תאסירי נ. המאגר הישראלי לביטוחי רכב (11.3.12)).

52. בפרשת תאסירי היה מדובר בתובע בעל רישיון נהיגה לאופנוע בעל נפח מנוע של 500 סמ"ק, אשר רכש פוליסת ביטוח לאופנוע בעל נפח מנוע של 1,000 סמ"ק. הוא נפגע בתאונת דרכים בעת שנהג באופנוע, וחברת הביטוח שביטחה אותו טענה שאין תוקף לפוליסת הביטוח שרכש ממנה בשל העובדה שלא היה לו רישיון נהיגה אשר התיר לו לנהוג באופנוע בו נהג. בתביעה אותה הגיש אל בית המשפט נגד חברת הביטוח טען התובע, בין היתר, כי "טרם עריכת הביטוח, מסר התובע לנתבעת את פרטי רישיון הנהיגה, על כן, משעה שהביטוח הינו לתובע בלבד, ואיש מלבדו אינו רשאי לנהוג באופנוע והמבטחת ידעה את סוג רישיון הנהיגה ובדקה אותו, מנועה היא לטעון כנגד הכיסוי הביטוחי" (סעיף 2 לפסק דינו של בית המשפט המחוזי).

53. התביעה שהגיש תאסירי אל בית המשפט המחוזי נדחתה, וכך גם הערעור שהגיש אל בית המשפט העליון. וכך, בין היתר, נאמר בפסק דינו של בית המשפט העליון:

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

"ככלל, אין להטיל על חברת הביטוח את האחריות לבדיקת רישיון הנהיגה של המבוטח, כשם אין היא נדרשת לבחון את השינויים החלים בנוגע לתקפות רישיונו של המבוטח במהלך הזמנים. ההקפדה על קיומו של רישיון נהיגה תקף לסוג הרכב בו הוא נוהג מוטלת על המבוטח. הפרת החובה הזו עשויה להסיר ממנו את החיסוי הביטוחי מקום בו מותנה החיסוי בקיומו של רישיון כאמור".

54. אומר מיד, כי אני שותף לדברים שנאמרו על ידי בית המשפט העליון. אני מסכים כי ככלל אין להטיל על חברת הביטוח את האחריות לבדיקת רישיון הנהיגה של המבוטח, וכי האחריות לכך מוטלת על המבוטח. יתרה מכך, אני מסכים עם דברי גב' סמנה שאמרה בסעיף 7(ב) לתצהירה, כי "אין זה מתפקידו של הפקיד לבדוק... שאלות משפטיות הנובעות מהשאלה האם המציע הוא תושב ישראל, אזרח ישראל, מהם מועדי כניסתו ויציאתו מישראל, והיכן מרכז חייו". כפי שניתן לראות מהדיון שנעשה לעיל, מדובר בשאלות אשר בירורן עלול, לעתים, להיות מורכב וסבוך, ופשיטא שאין להטיל את החובה לערוך בירור כזה על המבטח.

55. עם זאת אעיר, כי יש לי ספקות באשר לתוכן ולרוח המנסבת מהמזכר מיום 15.1.2007 שנשלח על ידי גב' סמנה, ואשר חלקים ממנו הובאו לעיל. אכן, אין המבטח צריך לחקור במופלא ממנו ואין הוא צריך לקיים בדיקות וחקירות אשר באופן טבעי צריכות להיעשות על ידי המבוטח. ואולם מנגד, אין המבטח יכול לעצום את עיניו ולנקוט במדיניות של: "ייהרר הקונה" (Caveat emptor), או ליתר דיוק: "ייהרר המבוטח". לפיכך, אין חברת הביטוח יכולה להתעלם מעובדות גלויות וברורות המצויות על פני השטח, בבחינת "לפני עיוור לא תיתן מכשול". העיסוק בביטוח הוא מקצוע המחייב רכישת ידע, צבירת ניסיון ומיומנות, וציפייתם של הפונים אל העוסקים בביטוח – כמו גם ציפייתם של העוסקים בביטוח מעצמם – היא להתנהלות מקצועית, מיומנת ואחראית.

56. בחזרה לפרשת תאסירי. אמרתי לעיל כי אני שותף לדבריו של בית המשפט העליון, ואולם כפי שיתברר להלן, הגעתי לכלל מסקנה שבמקרה שלפנינו, בשונה ממה שנפסק בפרשת תאסירי, יש לחייב את חברת הביטוח בפיצוי המבוטח. בטרם אסביר את עמדתי אומר – הגם שהדברים אינם נוגעים לגוף ההסבר – כי המקרה שלפנינו שונה מעובדות פרשת תאסירי. בעוד שבפרשת תאסירי לא היה למבוטח מעולם רישיון לנהוג באופנוע בעל נפח המנוע בו נהג, ולכן נהיגתו יצרה סיכונים מיוחדים – שכן מדובר בסוג של העדר רישיון הפוגע במהות כשירותו של הנהג לנהוג בסוג הרכב בו נהג – הרי שבמקרה שלפנינו אין כך הדבר. הטעם לכך הוא, שהתובע בתביעה שלפנינו קיבל בארצות הברית רישיון לנהוג באופנוע בעל נפח מנוע של 500 סמ"ק, ובמועד אירוע התאונה לרישיון האמריקאי היה תוקף. יתרה מכך, מתוך דברים שאמרתי לעיל עולה, כי הדין הישראלי – היינו תקנה 567א לתקנות התעבורה – הכיר בתוקף הרישיון האמריקאי של התובע,

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

ועל כן הוא היה רשאי לנהוג בישראל בהסתמך על רישיון זה. דא עקא, שהוראות תקנה 567א קובעות כי ההכרה ברישיון הזר היא לתקופה של שנה אחת, ובמקרה שלפנינו התאונה ארעה כשנתיים וארבעה חודשים לאחר שובו של התובע לישראל.

57. ומכאן לגופם של דברים: אני סבור כי במקרה שלפנינו המחדל של הנתבעת אינו מתבטא בכך שהיא לא וידאה כי במועד פניית התובע אליה היה לרישיון הנהיגה האמריקאי אותו החזיק תוקף בישראל, אלא בכך שהנתבעת לא העמידה את התובע על מורכבות הדין בישראל בכל הנוגע להכרה ברישיונות נהיגה זרים, כפי שמורכבות זו באה לידי ביטוי בהוראות תקנות 567 ו-567א לתקנות התעבורה. בעניין מורכבות הדין בעניין זה יש לציין, שהתובע מסר בתצהירו כי בעת שנהג באופנוע לפני התאונה, הוא נעצר מספר פעמים לביקורת על ידי המשטרה, ופעם אחת אף קיבל דו"ח של "הורדה מהכביש", ובאף אחת מהפעמים איש מהשוטרים לא אמר לו כי רישיון הנהיגה האמריקאי שלו אינו תקף. התובע מוסיף וטוען, כי במהלך תקופה זו הוא גם קיבל דו"חות תנועה בשל נהיגה במהירות מופרזת, ובאף מקרה לא נאמר לו כי יש בעיה עם רישיון הנהיגה (סעיפים 50-51 לתצהירו). אכן, לנוכח מורכבות הדברים הן במישור העובדתי והן במישור המשפטי, אפשר להבין מדוע השוטרים לא קבעו כי רישיון הנהיגה האמריקאי של התובע אינו תקף. אפשר גם להבין מדוע הנתבעת לא יכלה לקבוע כך. ואולם אני סבור, כי היה זה מחובתה של הנתבעת להסביר לתובע כי מדובר בעניין מורכב המחייב בדיקה.

58. אני סבור, כי ניתן לצפות ממבטח סביר – שזה עיסוקו וזו מלאכתו – להבין ולהכיר את הוראות הדין בעניין זה, ולהסביר אותן למי שמתעניין ברכישת ביטוח. ניתן אף לצפות ממבטח כזה להציג בפני הפונה אליו את נוסח התקנות, או להציג לפניו הסבר כתוב ושווה לכל נפש של הוראות הדין. וגם אם לא – הרי שלכל הפחות ניתן לצפות ממבטח סביר כי יבהיר לפונה אליו שהוראות הדין בעניין זה הן מורכבות, וכי השאלה האם הרישיון הזר אותו הוא מחזיק הוא בר תוקף בישראל מחייבת בדיקה עיון ובירור. ניתן גם לצפות מהמבטח, כי יבהיר למבוטח שהחובה לעשות כן מוטלת על המבוטח ועליו בלבד; כי המבטח לא לוקח על עצמו כל אחריות בעניין זה; כי פוליסת הביטוח אותה מוכר המבטח למבוטח היא "על תנאי"; וכי אם בסופו של יום יסתבר כי למבוטח אין רישיון נהיגה תקף, כי אז לפוליסת הביטוח לא יהיה כסוי.

59. במקרה שלפנינו, השיח בין התובע לבין נציגי הנתבעת התבצע הן בשיחת טלפון ישירה, והן במפגשים אישיים "פנים אל פנים" בין התובע לבין נציגי הנתבעת. אין חולק על כך, שלצורך רכישת הביטוח התובע הציג לפני נציגי הנתבעת את רישיון הנהיגה הזר שלו, ושנציגי הנתבעת לא אמרו לתובע דבר וחצי דבר על כך שהשאלה האם לרישיון זה יש תוקף בישראל, היא שאלה מורכבת הן מההיבט העובדתי והן מההיבט המשפטי. המסקנה אליה הגעתי היא, כי שתיקת

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

נציגי הנתבעת לגבי עניין זה אינה עולה בקנה אס חובת הגילוי והוודוא המוטלת עליהם, ולפיכך הנתבעת מנועה מלכפור בתוקף פוליסת הביטוח אותה מכרה לתובע.

60. בהערת אגב אעיר, כי ריבוי הפסיקה שדנה במקרים כגון המקרה שלפנינו, בו אדם נהג בישראל בתום לב, תוך הסתמכות על רישיון נהיגה זר שלא היה לו תוקף בישראל, מלמד על הקושי הקיים בסוגיה זו.

61. המסקנה אליה הגעתי דומה למסקנה אליה הגיעו שופטת בית משפט השלום בתל אביב-יפו ושופטי בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בפרשת סולואגה אותה הזכרתי לעיל. באותה פרשה נאמרו על ידי השופטים דברים טובים ונכוחים, המשקפים את דעתי, ועל כן אביא להלן חלק מהדברים.

62. וכך, בין היתר, נאמר על ידי בית משפט השלום (כב' השופטת זהבה אגן):

83. לא יכולה להיות מחלוקת, כי החובה האישית לנהוג עם רישיון נהיגה תקף מוטלת בראש ובראשונה, על הנהג...
אך אין בחובות אלו כדי להפקיע את חובותיה של חברת הביטוח, לגלות למבוטח את התנאים והמגבלות שבפוליסה, להעמידו על התנאים שרק בהתקיימם יינתן כיסוי על פי הפוליסה ולוודא כי המבוטח אכן הבין תנאים אלו ופועל לקיומם, כפי שקבע בית המשפט בע"א 11081/02 דולב חברה לביטוח בע"מ נ' סיגלית קדוש(25.6.2007):

"ההגיונות הבסיסית ביחסי מבטח ומבוטח, ובמיוחד בתחום ביטוח חובה בתאונות דרכים, מחייבת כי יהיה גילוי מלא וברור של אותן תניות פטור המגבילות את הכיסוי הביטוחי".

בין תניות הפטור המגבילות את הכיסוי הביטוחי קיים התנאי של קיום רישיון נהיגה בר תוקף בישראל. חובת הגילוי המוטלת על חברת הביטוח משליכה גם על חובותיו של סוכן הביטוח, המשמש כשליחה לצורך עריכת הביטוח. תפקידו של סוכן ביטוח אינו מתמצה במילוי טופס הצעה לביטוח, שיגורה במערכת המחשב והנפקת תעודת ביטוח למבוטח. חובותיו רחבי היקף יותר מכך, וידעותיו של סוכן ביטוח מקצועי, אמורות לכלול גם את הידיעה על הבעייתיות הקיימת בנהיגה בישראל עם רישיון זר תקופה ממושכת. מצופה מחברת ביטוח המקיימת את חובות הגילוי והוודוא ומסוכן ביטוח אחראי ומקצועי, שינחו את העוסקים בעריכת הביטוחים בפועל, ליידע את המבוטחים על בעייתיות זו, שעה שמוצג רישיון זר, ולהפנותם לבדיקת תוקפו של הרישיון ברשות המוסמכת, קדי: משרד הרישוי.

84. אינני סבורה כי חובה זו עולה כדי חובת ווידוא בפועל אם רישיון נהיגה זר של מבוטח פלוני אכן עומד בתנאים שנקבעו בתקנות 567 או תקנה 567א לתקנות התעבורה. תקנות אלו קובעות דרישות מצטברות המושפעות מגורמים רבים כגון: מעמדו של המבוטח, אם הוא עולה חדש, תושב חוזר, תושב קבע או תושב זר, משך שהייתו בארץ, מתי נכנס לאחרונה, וכמה זמן שהה בחו"ל מאז כניסתו לארץ, סוג הרישיון הזר, לאיזה כלי רכב הוא מתאים והאם הוא הולס את כלי הרכב שמבוטש

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

לבטח. פרטים אלו אינם בידיעת סוכן הביטוח ואין מצופה כי יבצע חקירות משלו. גם כך, מעמידות התקנות קושי פרשני לא קטן, כעולה מן הפסיקה שנסקרה על ידי הצדדים, ואין מצופה כי סוכן הביטוח יהווה את הסמכות לקביעת תוקף רישיון הנהיגה הזר בישראל.

האוטוריטה לעניין זה, היא מערכת הרישוי, כפי שהוגדרה על ידי השופט רובינשטיין בפרשת רביבו, היא "המסננת" לבחינת מעמדו של הרישיון הזר, ותוקפו לא ייקבע לפי רצונו או פרשנותו של סוכן ביטוח זה או אחר. סוכן ביטוח מקצועי העושה עבודתו נאמנה, מצופה ממנו כי יעמיד את המבוטח על הצורך בקיום רישיון נהיגה תקף בישראל ואם מוצג לו רישיון נהיגה זר, יבהיר לו את הבעייתיות בנהיגה עם הרישיון הזר ויפנה את המבוטח לבדוק את תוקפו במשרד הרישוי או בפני כל גורם משפטי מוסמך.

85. היקף חובת הוודוא שהטילה כב' השופטת ייטב על חברת הביטוח הינו רחב מדי. לטעמי, לא יכולה להיות מוטלת על חברת הביטוח, ועל סוכן הביטוח הפועל כשלוחה ואשר מעשיו ומחדליו מחייבים אותה, החובה לבדוק אם התקיימו כל התנאים המצטברים הדרושים על פי תקנות התעבורה, כדי שנהיגה עם רישיון זר או רישיון בינלאומי, ייחשבו כנהיגה עם רישיון תקף בישראל. כאמור, לשון התקנות מגלה עמימות מסוימת, והיא חייבת פרשנות. מדובר במכלול רב של פרטים ועובדות לגבי מעמדו של המבוטח-הנהג, משך שהייתו בארץ והתקופות בהן עזב את הארץ. הפרטים הללו נמצאים כולם בידיעת המבוטח, ואין להעביר את חובת הוודוא לגבי תוקף רישיון הנהיגה משכמו לשכמה של חברת הביטוח. אך אין בכך כדי לפגוע בחובת הגילוי. על המבטח לגלות למבוטח קיומו של הסייג לכיסוי, להעמידו על הבעייתיות האפשרית הקיימת בנהיגה בישראל עם רישיון זר או בינלאומי, ולהפנותו לרשויות המתאימות כדי שיפעל בהתאם להנחיותיהן. די היה בכך, שחברת הביטוח תדרוש חתימת המבוטח על הצהרה כי הודע לו שעליו לנהוג בכל עת עם רישיון נהיגה תקף בישראל, ושנהיגתו עם רישיון זר או רישיון בינלאומי עלולה, בתנאים מסוימים, לא להיות מוכרת כנהיגה עם רישיון בד תוקף בישראל, ולהפנותו לגורמים המתאימים להסדרת הרישיון. בעשותה כן, הייתה חברת ביטוח מקצועית וזהירה, יוצאת ידי חובתה, באמצעות הנחיית סוכני הביטוח הפועלים בשמה, לעשות כן, והקפדה כי יפעלו על פי ההנחיה האמורה.

63. ואלה דברים שנאמרו, בין היתר, בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, מפי כב' השופט חגי ברנר:

54. אינני סבור כי קביעת בית המשפט קמא, המחייבת את חברת הביטוח להביא לידיעת המבוטח את הבעייתיות שבנהיגה עם רישיון נהיגה זר והחתמתו על הערה בעניין זה, מטילה על חברת הביטוח נטל בלתי סביר. כך גם אינני סבור שיש בכך כדי לפטור את הנהגים הזרים מהחובה המוטלת עליהם לוודא כי הם נוהגים עם רישיון נהיגה תקף, ולפטור מעבידים מהחובה לוודא עניין זה, עת הם מעמידים לשימושם רכב של המעביד. החובה המוטלת על חברת הביטוח היא **חובת יידוע** בלבד, להבדיל מחובת ודוא כי הנהג הזר עומד בתנאי הדין לנהיגה עם רישיון נהיגה זר. נטל היידוע הוא פחות באופן משמעותי מחובת הוודוא, וקל לעמוד בו. לא זו בלבד שהבאת המידע לתודעת הנהגים הזרים תעודד אותם להסדיר את רישיון הנהיגה שלהם, אלא שהיא גם תמנע מצבי מחלוקת בדיעבד בדבר שאלת הכיסוי הביטוחי.

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט אריה רומנוב**

ת"א 3498-0927 ינואר 2015

55. יתר על כן, הטלתה של חובת יידוע על חברת הביטוח, שאין בה כדי להטיל עליה חובה לבצע בדיקות אקטיביות, היא הוגנת בשים לב ליחסי הכוחות הבלתי שווים שבין חברת ביטוח וסוכניה, בעלי הידע המקצועי והמומחיות בתחום, לבין נהגים זרים, שאינם דוברי עברית על בוריה ובודאי שאינם מתמצאים ברזי פקודת התעבורה והתקנות. היא גם הוגנת בהתחשב בתוצאות הכלכליות הקשות הצפויות לנהגים אלה שנהגו בלי להסדיר את הרישיון הזר שלהם, אשר עלולות להיות הרוות אסון מבחינתם, למול העלויות השוליות הכרוכות במסירת המידע הדרוש, למשל, באמצעות הוספת הערה כאמור בפוליסה והחתמת המבוטח לצדה (להרחבה על שיקולים אלה ראו: שחר ולר חוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981 (כרך ראשון, תשס"ה-2005) 250-253). משיקולים אלה גם לא מצאתי להחיל בנסיבות המקרה את "חוקת ידיעת הדין", כזו שפוטר את חברת הביטוח וסוכנות הביטוח מלהביא לידיעת המערער כי נהיגתו בישראל, בהסתמך על רישיון נהיגה זר, מותנית בתנאים, שאם לא יתקיימו, אין לפוליסה כל תוקף. כאמור, מדובר בנהג, עובד זר, שיכול היה לסמוך בתום לב על מקצועיותו ומומחיותו של סוכן הביטוח, כשלוחה של חברת הביטוח, ויכול היה להניח הנחה סבירה, בנסיבות המקרה, כי הפוליסה שהוצאה לו כנהג זר הייתה תקפה."

סוף דבר

64. מהטעמים אותם הבאתי הגעתי לכלל מסקנה, שבמועד אירוע התאונה רישיון הנהיגה האמריקאי אותו החזיק התובע לא היה בר תוקף בישראל. כמו כן הגעתי לכלל מסקנה, שעניינו של התובע נופל במסגרת משוללי הזכאות לפיצויים על פי הוראת סעיף 3(7) לחוק הפיצויים. עם זאת הגעתי לכלל מסקנה, כי הנתבעת הפרה את חובותיה כלפי התובע ולפיכך היא מנועה מלהסתמך על העובדה שבמועד אירוע התאונה התובע לא החזיק רישיון נהיגה התקף בישראל. בנסיבות אלה, חובה על הנתבעת להעמיד לתובע כיסוי ביטוחי לאירוע, ולפצות אותו על נזקי הגוף שגרמו לו.

65. משהגעתי למסקנה זו, יש לעבור לדון עתה בשאלת גובה הנזק. לשם כך אני קובע בתיק ישיבת קדם משפט **ליום 17.2.15 בשעה 13.15** ככל שהצדדים יגיעו עוד קודם לכן להסכמות, למשל בעניין מינוי מומחים, הם מוזמנים להודיע על כך, דבר אשר ייתר את הישיבה.

ניתנה היום, ז' שבט תשע"ה, 27 ינואר 2015, בהעדר הצדדים.

אריה רומנוב, שופט